

Fàbriques Bertrand (complex industrial can Bertrand)

Sant Feliu de Llobregat

Ubicació

Comarca:	Baix Llobregat
Lloc/Adreça:	Carretera de Laureà Miró / Carrer de Carreretes / Carrer d'Armenteres / Riera de Pahissa
Emplaçament	Recinte industrial Bertrand, entre l'antic camí ral, la riera Pahissa i la carretera Laureà Miró.

Coordenades:

Latitud:	41.37848
Longitud:	2.04566
UTM Est (X):	420199
UTM Nord (Y):	4581213

Classificació

Número de fitxa	08211-96
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Conjunt arquitectònic
Estil / època:	Contemporani
Segle	XIX
Any	1861
Estat de conservació	Bo
Notes de conservació:	Recentment reformades
Protecció	Inexistent
Observacions protecció:	IPA
Número inventari	19190
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Fàcil
Ús actual:	Social
Titularitat	Pública
Titular:	Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat 0216901DF2801E

Fitxes associades:

Casal de Joves

Cases Bertrand. Conjunt d'habitatges unifamiliars d'obrers

Complex industrial Bertrand. Complex de pisos d'obrers

Autor de la fitxa CENTRE D'ESTUDIS COMARCALS DEL BAIX LLOBREGAT

Data de registre de la dc., 26/08/2009 - 02:00

fitxa:

Descripció

Es tracta de tres de les naus que integraven el recinte industrial Bertrand, dedicat a la producció tèxtil. Aquest estava situat entre l'antic camí ral, la riera Pahissa i la carretera Laureà Miró. El complex comprenia originàriament un nombre major de naus que van ser enderrocades, conservant-se aquestes tres com a testimoni dels orígens de la industrialització de la vila i de l'arquitectura fabril de l'època. Totes tres han estat recentment restaurades. La més gran se situa al nord del recinte i, molt a prop, les altre dues estan al sud i són paral·leles entre sí, però resten unides per una nau transversal.

Es tracta en tots els casos de naus de planta rectangular amb planta baixa i dos pisos, a l'estil de Manxester, i cobertes a dues aigües. El tractament de la superfície de la façana és de maó arrebossat,

La més gran està situada al nord del recinte. Als costats llargs presenta en planta baixa i primer pis una successió de finestres en arc molt rebaixat. A la part superior, la zona d'assecat de les peces de roba presenta obertures més petites també en arc rebaixat destinades a la ventilació de l'espai i, per tant, cobertes amb maó formant gelosia. La coberta es resol amb mansardes cap aquests costats llargs.

Els costats curts mostren amb la forma del coronament la silueta de la teulada a dues aigües. Presenten diverses finestres i la que està orientada al nord té una escala exterior que s'adossa a la façana creuant-la en diagonal i permet l'accés als pisos superiors. Aquesta és segurament la més emblemàtica de les naus del conjunt Bertrand. A diferència d'altres naus de l'època, aquesta no es va construir amb maó vist, sinó amb maó arrebossat.

Les altres dues naus restaurades són més petites i de línies més senzilles. Destaca la combinació de l'arc rebaixat amb l'arc de mig punt.

Als interiors, destaquen les columnes de ferro que suporten voltes d'arc escarser.

Observacions:

A l'Inventari del Patrimoni Arquitectònic de la Generalitat apareix, amb el número d'inventari 19191 un element identificat amb el nom "Fàbrica de pell Bertrand". Sabem que en algun moment, ja ben entrat el segle XX, alguna de les naus de la fàbrica Bertrand van acollir diverses activitats productives, entre elles potser la pell. Ara bé, per la descripció que es fa d'ella com a nau d'una sola plantaensem que deu tractar-se d'alguna de les naus enderrocades, ja que les tres que avui dia queden dretes tenen planta baixa i pisos. Tot i així també podria tractar-se d'un error.

Història

L'empresari tèxtil Manuel Bertrand i Cortalé va posar en marxa l'any 1861 la fàbrica d'estampats de cotó situada sobre el canal de la Infanta. La fàbrica va funcionar amb talers manuals fins al 1873, quan es va instal·lar la màquina de vapor. Al 1897 la fàbrica tenia més de 500 treballadors, en la seva majoria, dones. El propietari de la fàbrica, Manuel Bertrand i Cortalà, va promoure la urbanització del sector adjacent al nucli fabril, amb la construcció d'habitatges unifamiliars i pisos per als seus treballadors i, amb aquest propòsit, amb l'obertura de nous carrers.

Bibliografia

- COMPTA, Ernest. "Can Bertrand: la remodelació d'un barri". El Butlletí. Núm. 316 (Sant Feliu de Llobregat, gener 1987). P. 8.
- BERTRAND SALSAS, Juan. Notes sobre Construcció. Octubre 1933. Barcelona: Francisco Bertrand Elizalde. 2002. 21 p.
- CALVO I CALVO, Àngel. Orígens i desenvolupament de la indústria a Sant Feliu de Llobregat. Quaderns d'Història núm. 3. Sant Feliu de Llobregat: Patronat Municipal de Cultura de l'Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat. 36 p.
- MERINO I BENITO, Àngel; FERRERAS I TORREBLANCA, Enric (coord.). El Baix Llobregat. El brogit de la indústria. De la manufactura a la fàbrica. Sant Feliu de Llobregat: Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat.
- MUSEU DE LA CIÈNCIA I DE LA TÈCNICA DE CATALUNYA. Inventari del Patrimoni Industrial de Catalunya. 2001.
- ESTEVES, Albert (dir.). Sant Feliu de Llobregat. Guia del patrimoni històric i artístic. Molins de Rei: Centre d'Estudis i Divulgació del Patrimoni (CEDIP), 1997. 47 p.
- RETUERTA I JIMÉNEZ, M. Luz; SAMMARTÍ I ROSET, Carme (dir.). Sant Feliu de Llobregat. Identitat i història. Sant Feliu de Llobregat: Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat, 2002. 365 p.
- RETUERTA I JIMÉNEZ, M. Luz. Imatges de la vida econòmica. 1887-1936. Sant Feliu de Llobregat: Patronat Municipal de Cultura de l'Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat 1985. 107 p.
- VIDAL I JANSÀ, Mercè. Arquitectura i urbanisme a Sant Feliu de Llobregat. 1826-1936. De Pere Serra i Bosch a Nicolau M. Rubió i Tudurí. Sant Feliu de Llobregat: Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat, 2005. 202 p.

